

ضرورت تنظیم رابطه دستگاه‌های مسئول با شرکت‌های بزرگ دولتی

رهر حکیم انقلاب ۱۵ فروردین در بخشی از بیاناتشان در دیدار با مسئولان نظام فرمودند: در زمینه مسائل اقتصادی، یک توصیه دیگری که عرض می‌کنیم، مسئله رابطه منطقی دستگاه‌های مسئول با شرکت‌های بزرگ دولتی است. ما شرکت‌های بزرگی داریم که مال دولت است؛ سرمایه‌اش متعلق به دولت است، در آمدش هم مال دولت است؛ رابطه دولت با اینها باید تنظیم بشود؛ رابطه دولت با این شرکت‌ها باید تنظیم بشود. بعضی از مدیران خوب و فعال در این شرکت‌ها هستند که باید اینها تأیید بشوند، حمایت بشوند. در بخش خصوصی هم همین جور؛ بعضی از مدیران فعال و خوب هستند که عده‌ای از اینها، چند ماه قبل از این اینجا آمدند، تعدادی‌شان صحبت کردند، گزارش دادند؛ گزارش‌های محسوس، ملموس، یعنی فیلم‌برداری‌شده و جلوی چشم؛ گزارش‌های مشخص غیرقابل حدشه دادند، کارهای خوبی کردند. به نظر من یکی از وظایف ما و به خصوص از وظایف قوه مجریه و دولت این است که از این مدیران فعال و خوب حمایت بشود. بهترین حمایتی هم که از یک مدیر کار آفرین و فعال می‌شود کرد، این است که بتوانیم برای محصول او بازار فراهم کنیم — چه بازار خارجی، چه بازار داخلی — قدرت رقابت‌پذیری به او بدهیم، به او کمک کنیم برای بالا بردن کیفیت. ما در بعضی از مصنوعات کمیت کارمان خوب است، کیفیت‌مان پایین است؛ خوب، این در دنیا نمی‌تواند رقابت کند، در بازارهای داخلی هم نمی‌تواند رقابت کند. باید کمک کنیم؛ هم حمایت کنیم برای تهیه بازار، توسعه بازار، گسترش بازار فروش، هم برای مسئله کیفیت و رقابت‌پذیری و مانسند اینها باید به اینها کمک بشود. البته این مدیرانی که عرض کردم، خصوصیت‌شان این است که در دوران جنگ سخت اقتصادی این چندساله اینها توانسته‌اند کار کنند، اینها توانسته‌اند پایستند، توانسته‌اند کشور را در بعضی از بخش‌ها پیش ببرند؛ لذا به اینها باید کمک بکنند و حمایت بشوند؛ (اما) آنها هم وظایفی دارند، به خصوص دولتی‌ها. مدیران دولتی باید مشخص بکنند که عملکردشان و نقش‌شان در زمینه سیاست کلی اقتصاد کشور چیست؛ این باید مشخص بشود؛ یعنی فلان شرکت بزرگ که متعلق به دولت هم هست، مواد اولیه‌اش هم داخلی است — از این شرکت‌های بزرگ این‌جوری ما تعدادی داریم که شرکت بزرگ، پر درآمد، با مواد اولیه داخلی — که قیمت محصول خودش را با دلار تلگرافی، یعنی همین قیمت‌های جعلی دلار که از طرف دشمن هدایت می‌شود، تطبیق می‌کند؛ چرا؟ چرا شما به دلار حاکمیت می‌دهید؟ چرا برای ریال رقیب را تقویت می‌کنید؟ یکی از وظایف عمده ما این است که ما رقیب ریال را در داخل تقویت نکنیم.

۵ برنامه محوری دولت برای رشد تولید و کاهش تورم

وزیر اقتصاد با تشریح برنامه‌های دولت برای مهار تورم و رشد تولید از اقتصاددانان خواست تا دیدگاه‌های خود را دربارهٔ این برنامه‌ها اعلام کنند و تصریح کرد دشمار مهار تورم و رشد تولید، فنی‌ترین شعار تمام سنوات گذشته است. سیداحسان خاندوزی، وزیر امور اقتصادی و دارایی ۲۷فروردین در جلسه با اقتصاددانان که با حضور برخی وزرای سابق اقتصاد، برخی اعضای مجمع تشخیص مصلحت و اساتید جوان دانشکده‌های اقتصاد برگزار شد، گزارشی از اقدامات دولت در سال جاری برای مهار تورم و رشد تولید ااد و اظهار کرد: آنچه در ۲۵ روز گذشته در تعاملات داخل ستاد هماهنگی‌های اقتصادی دولت رخ داد، به این صورت بود که در نگاه اکثر اعضای اقتصادی دولت بین عوامل کوتاه مدت و همچنین میان مدت و بلندمدت و بین دو دسته تفاوت قائل هستند و برای آن دو نوع متفاوت از سیاست‌ها را پیشنهاد می‌کنند. وی افزود: در زمینه عوامل کوتاه مدت، متأثر از شوک ارزی با انتظارات نسبت به شوک ارزی در آینده دچار مسائل کوتاه مدت می‌شویم و این به قدری است که بر سیاست‌های بلندمدت هم غلبه کند. خاندوزی عنوان کرد: به طور مثال با وجود کنترل رشد نقدینگی در سال ۱۴۰۱، از کانال تبدیل شبه پول به پول عملاً اثر افزایش نقدینگی را شاهد بودیم و این موجب شد که بازار ارز و دارایی‌ها و کالایی متأثر از عوامل انتظاری شود و به خروج سرمایه بینجامد. وزیر اقتصاد متذکر شد: درباره عواملی که در میان مدت و بلندمدت مؤثر بود، می‌توان به ناترازی‌های دولت و نقش مخربی که شبکه بانکی کشور ایفا می‌کند اشاره کرد.

وی ادامه داد: به همین دلایل و جنگ منطقه‌ای اوکراین می‌بینیم بانک تجزوری که ابتدای سال گذشته هیچ مشکلی نداشت، به دلیل ناترازی‌های بانکی کشور و سیاست‌های اعمالی رسمی با مشکل مواجه شد، اما اتفاق خوبی هم در سال گذشته در تراز بودجه‌ای رخ داد و ۱۰۷ هزار میلیارد تومان سرمایه بانک‌های دولتی افزایش یافت.

خاندوزی عنوان کرد: هم‌زمان در حوزه تنظیم‌گری و سلامت بانکی آنقدری که باید از ابزارهای حوزه نظارتی استفاده نشد، چراکه موجب شد عمل بنیادین سلامت بانکی حتی با تغییر نرخ بانک مرکزی باز هم تغییر نرخ سود ادامه یابد.

وزیر اقتصاد تصریح کرد: در جمع‌بندی که در ۶فروردین امسال در جلسه با رئیس‌جمهور برای تحقق شعار سال و مهار تورم داشتیم، نکات و ملاحظات دولت و سایر دستگاه‌ها مطرح شد تا به یک فهرست مشخص از تدابیر اقتصادی برای مهار تورم برسیم که در کمیته مشترکی تدوین و بررسی شد.

وی اضافه کرد: در این کمیته در خصوص پنج برنامه کاهش ناترازی‌های بودجه و فرابودجه، برنامه تسویه و کاهش بدهی‌های دولت به شبکه بانکی، برنامه کاهش ناترازی نظام بانکی، برنامه کاهش ناترازی ارزی و برنامه مشخص اعمال سیاست‌های پولی به منظور مهار تورم صحبت و هم‌افزایی شد، اما با این وجود عوامل بیرون از سیاست‌های مدون خیلی مؤثر و پرتکرار است.

وزیر اقتصاد پنج برنامه رشد تولید را نیز برنامه افزایش دسترسی مردم و بنگاه‌ها به اعتبارات، برنامه رفع موانع تولید و ارتقای پیش‌بینی‌پذیری اقتصادی و تنظیم بازار، برنامه کاهش ناترازی انرژی، برنامه عرضه دارایی‌های مالی و برنامه تسهیل و توسعه تجارت خارجی عنوان و از اقتصاددانان درخواست کرد تا با مطالعه این برنامه‌ها در جلسه آتی راهکارها و ارزیابی خود را در این برنامه‌ها بیان کنند. خاندوزی همچنین خاطرنشان کرد: در جلسه ششم فروردین با حضور رئیس‌جمهور یکی از موارد مهمی که تأیید و از هفته پیش اجرایی شد این بود که کمیته‌ای مشتمل از بانک مرکزی و وزارت اقتصاد تشکیل شود و هر موضوه‌ای که این دو نهاد مشخص کردند که پیامدهای اقتصادی دارد، آن را در جلسه هیئت دولت مطرح کند تا از این به بعد خروجی‌های باکیفیتی داشته باشیم. به نظر شعار مهار تورم شد، تولید، فنی‌ترین شعار تمام سنوات گذشته است.

۱۲ جوان

کتابزایش
رسول سلیمانی

«جوان» نقش شرکت‌های فولادی، معدنی و پتروشیمی را بررسی می‌کند

بلای دلاربازی شرکت‌های بزرگ!

چرا رشد اقتصادی متناسب با خواسته‌ها نیست؟ این سؤالی است که سال‌ها نه تنها افکار عمومی، بلکه کارشناسان اقتصادی را نیز به خود مشغول کرده است. با وجود تحلیل و بحث‌های فراوان دربارهٔ این موضوع، پاسخ قطعی برای این مهم وجود ندارد، اما برای رسیدن به یک اقتصاد پویا و رشد تولید ناخالص داخلی مناسب اصولی وجود دارد که چند نمونه از شاخص‌ترین آنها را بررسی می‌کنیم. رهبر معظم انقلاب در ۱۵ سال گذشته به اهمیت اقتصاد به ویژه در زمینه تولید تأکید کرده‌اند و با توجه به شناخت وسیع خود از مسائل کشور، رسیدگی به چالش‌های اقتصادی پیش‌روی ایران را اولویت همه مسئولان قرار داده‌اند. نظر به عملکرد ضعیف دولت‌های یازدهم و دوازدهم و به ثمر نرسیدن راهبردهای دولت وقت، سال جاری نیز با عنوان سال مهار تورم و رشد تولید نامگذاری شده است.

اگر تولید را صندوقچه‌ای در نظر بگیریم که قصد باز کردن آن را داشته باشیم، کلید آن سرمایه‌گذاری است. البته آسان‌ترین راه برای رسیدن به مقصود اقتصادی کشور در واقع همین سرمایه‌گذاری است، زیرا سرمایه‌گذاری از طریق ایجاد شغل و تحریک اقتصاد نقش اساسی در تولید دارد، سرمایه‌گذاری ظرفیت‌های شغلی ایجاد کرده و بخشی از نیروی انسانی را که بیکار هستند، به سه چرخه اقتصاد برمی‌گرداند که در گام اول تولید را افزایش می‌دهد و در گام بعدی تولید ثروت را در پی دارد. از این طریق محصولات و خدمات تولید شده یا صادر می‌شوند یا به مصرف داخل می‌رسند.

رشد سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارها، زیرساخت‌ها و فناوری می‌تواند با افزایش بهره‌وری، افزایش ظرفیت تولید و ایجاد بازارهای جدید باعث افزایش تولید و رشد اقتصادی کشور را به دو قسمت تقسیم می‌کند. استانداردهای زندگی را بهبود می‌دهد. امضای ۲۰ سند همکاری اقتصادی و آمادگی چین برای سرمایه‌گذاری ۵۰۰میلیارد دلاری در حوزه نفت و گاز و توسعه خطوط ریلی سریع‌السیر و بنادر ایران یکی از ارزنده‌ترین فرصت‌های پیش‌روی ایران است که تاریخ اقتصادی کشور را به دو قسمت تقسیم می‌کند. کشور روسیه نیز سال گذشته با سرمایه‌گذاری ۲/۷ میلیارد دلاری که در بخش نفتی انجام شد، حسن‌نیت خود را اثبات کرد و تفاهمنامه‌ای نیز برای افزایش سرمایه‌گذاری تا ۴۰ میلیارد دلار با ایران را امضا کرد.

کارشناسان در انتقاد شدید از نحوه مدیریت زیرساخت‌های سرمایه‌گذاری توسط دولت، استدلال می‌کنند که باید زمینه برای سرمایه‌گذاری‌های بیشتر با مهلت‌های کوتاه‌تری فراهم شود. سرعت فعلی سرمایه‌گذاری بسیار کمتر از آن چیزی است که برای رفع نیازهای مبرم زیرساخت‌ها و اشتغال‌کشور ضروری است. در واقع، نگرانی این است که پیشرفت در شیب ملایمی رخ می‌دهد و این شک و تردید را در

اقتصاد

سرویس اقتصادی۸۸۶۹۸۴۳۳

طرح: حسین کشتکار

قسمت تقسیم می‌کند و به «جوان» می‌گوید: عرصه و فضای کسب‌وکار برای تولیدکنندگان به شدت تنگ شده و کسب‌وکار در مضمیق شدید قرار دارد. یک کارآفرین باید از چندین خان عبور کند تا بتواند به مقصد تولید برسد. به عنوان مثال بنده در یک پروژه کارآفرینانه نقش ناظر را داشتم، این پروژه توسط یک کارآفرین در ایران راه‌اندازی شد و برای به دست آوردن مجوزهای قانونی با چالش‌های زیادی روبه‌رو شد. فرآیند کسب مجوز در ایران ۴/۵ سال طول کشید، در حالی که همان کار در کشورهای دیگر تنها شش ماه زمان می‌برد. این تفاوت زمانی نشاندهنده مشکلات و موانعی است که کارآفرینان در ایران با آنها مواجه هستند. بعد از ۱۰۰ سال که نظام اداری در کشور پایه‌گذاری شده است، به تازگی در این دولت همه مجوزها در نرم‌افزاری به نام درگاه ملی سرمایه‌گذاری در شرکت‌ها ایجاد می‌شود.

برای وجود تأکید اقتصاددانان مبنی بر تأثیر بسیار بالای نرخ بهره در افزایش رشد تولید، اما شاهد بودیم که نرخ بهره در این دولت برخلاف گفته‌های رئیس‌جمهور برای نجات اقتصاد کشور از رکود در بهمن ۱۴۰۱ افزایش را تجربه کرد. تولید در کشور با وجود چالش‌های ناشی از تحریم و مشکلات ناشی از جنگ در چند دهه گذشته نشانه‌های قابل توجهی از بهبود و گسترش را نشان نمی‌دهد.

■ چشم‌انداز آینده رشد تولید

عوامل پشت‌این عملکرد چیست و چشم‌انداز آینده در مورد رشد تولید چه چیزهایی هستند؟ برای پاسخ به این سؤالات با عبدالمجید شیخی، استاد اقتصاد دانشگاه شهید بهشتی تهران علت عدم رشد تولید را به دو

عبدالمجید شیخی استاد دانشگاه

استاد دانشگاه شهید بهشتی تصریح می‌کند: بخش غیرمولد از فضای اقتصادی بهره برده و نظام بانکی از آن حمایت کرده است. نقدینگی کشور مثل آبی

در بازار ثانویه، اوراق بهادار با دست به دست شدن و بازارسازی‌های دروغین، سودی برای اقتصاد ندارند، بلکه قیمت سهام را به صورت واقعی بالا می‌برند و فرهنگ دلالی و بورس بازی

غیرواقعی بالا می‌برند و فرهنگ دلالی و بورس بازی دیگر نیز دارد.

وی می‌افزاید: بازارهای غیرمولد مانند دلالی، پولسویی و پولبازی (خرید و فروش سکه، دلار و اوراق بهادار) فقط باعث گردش پول با پول می‌شود و هیچ سودی برای اقتصاد کشور ندارد. در اقتصاد اسلامی، گردش پول باید با گردش کالا همراه باشد و خلق پول باید متناسب با خلق کالا باشد، اما امروزه

شاهد میدالاتی در بازار هستیم که شبیه به قمار بازی است. این بازارها علاوه بر فرار از مالیات، بدون نظارت هستند و بعضاً در حد دشمنی هستند. مثلاً بازار ارز و اتاق بازار ارز فردایی یک نمونه از این موارد است. این بازارها نظام‌مند نیستند و هیچ قانون نرخ‌گذاری روی آن حاکم نیست. البته عرصه مولد هم انحصار دارد. مثلاً واردات خوراک دام و طیور در دست چند نفر خاص است.

استاد دانشگاه شهید بهشتی تصریح می‌کند: بخش غیرمولد از فضای اقتصادی بهره برده و نظام بانکی امروز به هیچ وجه به این صورت نیست

استاد دانشگاه شهید بهشتی تصریح می‌کند: بخش غیرمولد از فضای اقتصادی بهره برده و نظام بانکی امروز به هیچ وجه به این صورت نیست

الگوی راهبردی کره جنوبی در حمایت از تولید

قبلی یا در زمان استعمار ژاپنی‌ها با روابط نزدیک با سیاست‌یون موفق به انباشت ثروت شده بودند یا کسب وکار موفقی داشتند را ابتدا دستگیر و زندانی کرد و پس از سلب مالکیت و قدرت، آنها را به عنوان پیرقزاولان توسعه اقتصادی کره پرگزید و به حمایت همه جانبه از آنها پرداخت.

بنابراین حکومت دیکتاتوری در رأس هر قدرت و برگزیدگان و خواص بخش خصوصی در مرتبه بعد، با یگان اصلی در رشد و توسعه جش‌وار کره جنوبی در دهه ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ بوده‌اند و

پنج‌شنبه ۷ اردیبهشت ۱۴۰۲ | ۶ شوال ۱۴۴۴ |

را گسترش می‌دهند که در واقع نوعی قماربازی است. بازار ثانویه بورس غیراسلامی است و باید به نفع اقتصاد کشور تعدیل شود. بنگاه‌های اقتصادی باید در خدمت سیاست‌های کلان کشور، یعنی اقتصاد مقاومتی، رشد تولید و تقویت بخش مولد و شرکت‌های دانش‌بنیان باشند، اما امروز به هیچ وجه به این صورت نیست.

یکی دیگر از موارد ضربه زنده به رشد تولید سود تعیینی و حاشیه سودهای کاذب روی اوراق سهام در بازار ثانویه در نظام بانکی است که در اقتصاد کشور جریان‌ساز هستند. این سودهای کاذب به اقتصاد علامت می‌دهند و برای آن هزینه فرصت تعیین می‌کنند. نظام بانکی نیز وقتی نرخ تعیینی را بخشنامه می‌کند به عوامل اقتصادی علامت می‌دهد که نرخ در اقتصاد این مقدار است و صنایع دیگر را دچار چالش می‌کند و تورم را به وجود می‌آورد.

شیخی تصریح می‌کند: بازار ارز در ایران با تعیین نرخ توافق‌مواجه شده است. این نرخ که از سوی عده‌ای محدود از فعالان بازار آزاد تعیین می‌شود، برای کل اقتصاد کشور قیمت‌گذاری می‌شود، این در حالی است که نرخ ارز باید در نظام تسعیر قیمت‌گذاری شود و به دست عوامل بازار آزاد سپرده نشود. با تعیین قیمت ارز، تمام فعالیت‌های اقتصادی در یک بستر قابل پیش‌بینی قرار می‌گیرند و به ضرر اقتصاد کمی‌نمی‌انجامد. وقتی قیمت دلار را به عوامل بازار می‌سیاریم، یعنی جان و مال مردم را به آنها سپرده‌ایم. نظام قیمت‌گذاری باید تحت کنترل حاکمیت بوده و نرخ ارز باید از سوی بانک مرکزی تعیین شود؛ همچنین پیمان‌سپاری ارز باید اجباری شده و مبادله بازار در بازار داخلی ممنوع شود. به عنوان مثال ما چند شرکت بزرگ در حوزه فولاد، پتروشیمی و موادمعدنی داریم که آنها را آزاد گذاشته‌ایم که از انفال برداشت کنند، اما هیچ حق مالکیت حاکمیتی برای اموال مردم پرداخت نکنند. این مسئله باعث شده

است تا این ابرشرکت‌ها مبنای قیمت‌گذاری برای فروش تولیدات خود را در بازار داخلی قیمت‌گذاری بازار جهانی قرار بدهند. همچنین ارز به دست آمده از صادرات را به جای اینکه در بازار داخلی با قیمت نیمايي عرضه کنند، با مبنای قیمت بازار فرادای در بازار تریق می‌کنند. میگلرگی که تا پنج سال قبل کیلویی ۷هزار تومان به دست پیمانکارها می‌رسید، امروز در تک بازار ۳۵ هزار تومان خرید و فروش می‌شود. اقتصاد یک مجموعه در همه تنیده است که این سوءفشارهای ولطامت زیادی به آن وارد می‌کند.

■ خسارت دوباره شرکت‌های معدنی، فولادی و پتروشیمی
استاد دانشگاه شهید بهشتی افزایش قیمت مواد اولیه را ناشی از نوع فعالیت شرکت‌های فولاد، موادمعدنی و پتروشیمی داخلی معرفی و خاطر نشان می‌کند: این شرکت‌ها دبار به اقتصاد صدمه وارد می‌کنند، از یک طرف مبنای قیمت محصولات خود را قیمت بازار جهانی تعیین می‌کنند و قیمت محصولات را افزایش می‌دهند و از طرفی هم با فروش ارز در بازار دلار فردایی به افزایش قیمت ارز رسمیت می‌دهند.

قسمتی از رف به دست آمده این شرکت‌ها نیز صرف امور قاچاق شده و بخشی دیگر نیز به سرمایه‌گذاری در کشورهای ترکیه و تایلند ختم می‌شود. وقتی فضا برای انجمنین فعالیت‌هایی باز می‌شود، مشکلات به تمام اقتصاد سرایت می‌کند و گرانی مواد اولیه، قیمت همه چیز را افزایش می‌دهد. معافیت از پیمان‌سپاری ارزی سبب قاچاق ارز به صورت معکوس می‌شود و صرف سرمایه‌گذاری در سایر کشورهایی‌شود که باید جلوی این امور گرفته شود.

■ جمع‌بندی

به نظر می‌رسد پیمان‌سپاری ارزی (تعهد انتقال ارز حاصل از صدور کالا و خدمات به کشور مبدأ صادرات) یکی از مواردی است که باید مورد توجه دولت قرار گیرد، ولی چنین گامی نیاز به اراده قوی و مسئولان اقتصادی بدون درگیر تعارض منافع می‌خواهد.

ملزم گردیدند. منتخب و محدودبودن بخش خصوصی، امکان نظارت دقیق دولت بر ارات‌های اعطا شده را می‌داد، بنابراین تمرکز قدرت اقتصادی و سیاسی در کره را می‌توان به عنوان زیرساخت و مجموعه‌ای از قواعد نظیر برهیزر از رقابت افراطی، برهیزر از تراخ درونی و جهت‌گیری صادراتی و نهادهایی چون نظام بانکی دولتی و نظام برنامه‌ریزی متمرکز که توسط دولت توسعه‌گرا ایجاد شدند و نهادهایی مانند فرهنگ، آیین کنفوسیوس، آموزش، بروکراسی کارآمد و… که در گذشته در بستر تاریخی این کشور وجود داشته‌اند را به عنوان عوامل فرعی رشد شرکت‌های موفق و بالغین رشد اقتصادی کشور کره تلقی کرد. (عوامل دسته سوم توسط برخی اقتصاددانان و جامعه‌شناسان به عنوان عوامل کلیدی توسعه کره مؤثر دانسته شده‌اند. این عوامل پیش از به قدرت رسیدن دولت توسعه‌گرای کره نیز وجود داشته‌اند، اما موجب جهش رشد اقتصادی نشده‌اند، لذا آنها را می‌توان عوامل فرعی و تسهیل‌کننده تلقی کرد).

نکته قابل توجه در مدل «سرمایه‌داری با بنگاه بزرگ» در کره جنوبی این است که رشد و توسعه اقتصادی با فساد چپوال‌ها و تبعیض علیه عامه مردم همراه بوده و تمرکز قدرت اقتصادی در دست چپوال‌ها به‌رغم فراز و فرودهایی چون بحران مالی ۱۹۹۷ همچنان باقیمانده است.

دولت کره از دهه ۱۹۸۰ به بعد به تدریج حرکت به سمت تمرکززدایی اقتصادی و سیاسی را آغاز کرده و با نهادسازی و سیاست‌گذاری به حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط با هدف توزیع بهتر در آمد و اشتغال پرداخته است.

در نهایت می‌توان گفت تقلید از بخشی از نهادها و سیاست‌های مؤثر به کار گرفته شده توسط دولت کره، بدون توجه به زیرساخت اصلی این کشور یعنی «دولت مقتدر» به نتیجه مطلوب نخواهد رسید.